

ČITATELSKÉ AKTIVITY ŠKOLSKÝCH KNIŽNÍC V ROKU 2024

MGR. ROZÁLIA CENIGOVÁ

The paper summarises reading activities in school libraries organized in 2024 by the National Institute of Education and Youth for the International Month of School Libraries and the International Day of School Libraries. The author describes several reading activities carried out at schools and school libraries as part of the projects *Bookmark connecting schools*, *Bookmark connecting Slovak schools* and *The most interesting school library event*. One of the main benefits of these projects is their contribution to developing pupils' social and communication skills, their emotional intelligence, creativity and ability to learn. In addition, they have an inclusive character because they are a means for the physical and social engagement of disadvantaged pupils.

Keywords: school libraries, national projects, international projects, reading literacy, reading support, National Institute of Education and Youth

rozalia.cenigova@nivam.sk
Národný inštitút
vzdelávania a mládeže
www.nivam.sk

Národný inštitút vzdelávania a mládeže v Bratislave s vedomím, že neštruktúrovaný voľný čas na hru a zábavné formy práce s knihami pomáhajú žiakom rozvíjať ich sociálne a komunikačné zručnosti, emocionálnu inteligenciu, kreativitu a schopnosť učiť sa, zorganizoval v októbri tri čitateľské projekty pri príležitosti **Medzinárodného mesiaca školských knižníc 2024** a **Medzinárodného dňa školských knižníc**, ktorých sa zúčastnilo **1 449 českých a slovenských základných a stredných škôl s celkovým počtom 167 481 účastníkov**.

ČESKO-SLOVENSKÝ PROJEKT ZÁLOŽKA DO KNIHY SPÁJA ŠKOLY

Prvým čitateľským projektom bol **15. ročník** česko-slovenského projektu *Záložka do knihy spája školy* na tému *Od mravca po veľrybu – inšpirujúci svet zvierat*. Národný inštitút vzdelávania a mládeže ho zorganizoval pri príležitosti **Medzinárodného mesiaca školských knižníc** pre žiakov základných škôl a osemročných gymnázií z Českej republiky a zo Slovenskej republiky. Záštitu nad česko-slovenským projektom prevzala Knižnica Jiřího Mahena v Brne. Jeho hlavným cieľom bola hravá podpora čítania prostredníctvom výmeny záložiek do kníh, ktoré žiaci vyrábali na vyhlásenú tému a vymieňali si ich s rovesníkmi z pridelenej českej alebo slovenskej partnerskej školy. Ďalším zámerom česko-slovenského projektu bolo nadviazanie vzájomných priateľských kontaktov medzi zúčastnenými školami a zábavné poznávanie jazyka, literatúry, histórie, kultúry, regionálnych zvykov či života žiakov v Slovenskej republike a Českej republike.

Do česko-slovenského projektu sa prihlásilo **1 096 škôl s celkovým počtom 126 785 žiakov**, z toho bolo **377 českých škôl s celkovým počtom 39 967 žiakov** a **719 slovenských škôl s celkovým počtom 86 818 žiakov**. Uvedené školy vyplnili do 26. septembra 2024 elektronickú prihlášku, ktorá bola zverejnená na webovom sídle Národného inštitútu vzdelávania a mládeže. Následne bolo vytvorených 548 partnerských dvojíc, ktorým boli 1. až 2. októbra 2024 zaslané kontaktné údaje spolu s podrobnými doplnujúcimi informáciami o realizácii česko-slovenského projektu a jeho ukončení 31. októbra 2024.

Samotnej výrobe záložiek predchádzali živé diskusie žiakov o zvieratách ako o hlavných hrdinoch vys-

tupujúcich v rozprávkach, dobrodružných knihách a filmoch alebo o zvieratách z odborných encyklopédií a obrázkových atlasov. Čítanie príbehov a rozprávok spojili školskí koordinátori s pohybovými, výtvarnými, pracovnými a čitateľskými aktivitami, ktoré žiakom priniesli veľa príjemných chvíľ a zážitkov.

Inšpiráciou pre vyhlásenú tému v českých školách boli najčastejšie tieto knihy: *Dášenka čili život štěněte*, *Ferda Mravenec*, *Bob a Bobek*, *O krtečkovi*, *O pejskovi a kočičce*, *Maxipes Fík*, *Včelí medvídci*, *Broučci*, *Kdo zabil Snížka?*, *Velká obrázková knížka o zvířatech*, *Bílý tesák*, *Bordeří povídky*, *Lesní medvídek a pandy*, *O dětech a zvířátkách*, *Modrá velryba*, *Ezopovy bájky*, *Česká říkadla*, *písničky a pohádky*.

Slovenskí žiaci hľadali literárne motívy na záložky pre svojich kamarátov napríklad v týchto knihách: *Pod hříbom*, *Ako naučiť Eda lietať*, *Blcha Teo*, *Kocúr v čížmách*, *Červená čiapka*, *Tri prasiatka*, *Škaredé káčatko*, *Tuláček* a *Klára*, *Ferdo Mravec*, *Rozprávky o psíčkovi a mačičke*, *Ezopove bájky*, *Malý princ*, *Tom a Jerry*, *Rozprávka o žirafe Žofke*, *O Dubkáčikovi* a *Budkáčikovi*, *Leví král*, *Maxipes Fík*, *Včielka Maja*, *Encyklopédia prírody*.

Na zadnú stranu záložiek žiaci napísali názov knihy a meno autora, aby motivovali svojich nových kamarátov k prečítaniu danej knihy. Niektorí uviedli svoje poštové alebo e-mailové adresy, prípadne kontakty na sociálne siete, aby mohli po oficiálnom ukončení česko-slovenského projektu pokračovať v priateľskej komunikácii a prehľbovaní kontaktov. Niektorí sa už skontaktovali aj prostredníctvom platformy Microsoft Teams.

Z celého spektra originálnych, tvorivých a inšpirujúcich aktivít, ktoré pripravili české školské koordinátorky spolu s ostatnými členmi pedagogického zboru v rámci realizácie česko-slovenského projektu, chceme vyzdvihnúť aspoň niektoré z nich.

- V **Základnej škole Údlice** sa všetci žiaci na hodinách vlastivedy najskôr učili o Slovenskej republike. Potom vypracovávali projekty na odučenú tému, ktoré následne odprezentovali pred spolužiakmi. Na hodinách hudobnej výchovy spievali pesničky z filmových rozprávok. Na iných vyučovacích hodinách okrem záložiek navrhovali aj ilustrácie k vybraným knihám, tvorili obaly na knihy, čítali rozprávky a počúvali audionahrávky literárnych diel.
- V **Základnej škole a materskej škole Kroměříž** čítanie príbehov a rozprávok spojili s pohybovými,

výtvarnými, pracovnými a čitateľskými aktivitami. List od slovenských kamarátov si preložili na takzvanej hodine slovenského jazyka a potom ho nechali kolovať po jednotlivých triedach. Darované záložky využívajú žiaci v šlabikároch, čítankách alebo si ich založili doma do rozčítaných kníh.

- Žiakov v **Základnej škole Mohelnice** inšpiroval česko-slovenský projekt nielen k tvorbe záložiek, ale aj k ďalším čitateľským aktivitám. Napríklad druháci si zahrali divadielka *O Červení Karkulce* a *O troch kúzlátkach* a z čítanky si prečítali úryvok *Nejdražší korále* od Ludmily Pelcové. Tretiaci a štvrtáci navštívili divadelné predstavenie rozprávky *O pejskovi a kočičke*. Piataci a šiestaci si spestrili vyučovanie návštevou mestskej knižnice, kde pre nich pripravila besedu knihovníčka. Na hodinách čítania všetci žiaci pravidelne hovorili o knihe, ktorú prečítali doma, čo bolo veľkou motiváciou pre ostatných spolužiakov, aby si knihu takisto prečítali. V školskej družine starší žiaci často čítali mladším spolužiakom. K záložkám priložili žiaci aj ručne písané listy pre svojich slovenských rovesníkov a poprosili ich o dopisovanie.

- V **Základnej škole a materskej škole Tatce** realizovali čitateľské dielne a prácu s textom. Na internete si pozreli zrodenie knihy od prvého autorovho slova až po voňavú knihu v kníhkupectve. Súčasťou poštového balíčka, ktorý posielali na Slovensko, boli nielen záložky pre kamarátov, ale aj pre učiteľov a ostatných zamestnancov školy, ako aj mapy, propagačné materiály, pohľadnice ich obce, trička a pláténé tašky. Ich zámerom bolo, aby sa slovenskí kamaráti zoznámili s históriou ich obce a aktivitami, ktoré im prinášajú radosť.
- Žiaci v **Základnej škole a materskej škole Václava Levého Liběchov** pracovali s obľúbenými knihami na hodinách českého jazyka, prvouky, prírodovedy a výtvarnej výchovy. Druháci sa inšpirovali čítaním rozprávok a následne dramatizáciou rozprávky *O veľké řepě*. Tretiaci sa venovali zaujímavostiam zo sveta zvierat. Informácie vyhľadávali v rôznych typoch textov. Pozreli si aj krátke videá o riši zvierat. Získané informácie výtvarne spracovali na záložky. Štvrtáci si na hodinách češtiny prezerali najrôznejšie encyklopédie a odborné publikácie zaoberajúce sa životom zvierat. Potom

ZÁLOŽKY ŽIAKOV ZÁKLADNEJ ŠKOLY V ZBYŠOVE

sa rozprávali o zistených informáciách a doplnili ich o ďalšie údaje z videí pozretých na hodine prírodovedy. Zvieratá, o ktorých si žiaci zisťovali informácie, namaľovali na záložky. Pri tvorbe záložiek sa piatáci inšpirovali prečítanými príbehmi z knihy *Ezopove bájky*, šiestaci knihou *Príběhy, na které svítlo slunce* od Eduarda Petišky a siedmci poviedkou *Delfín* od Rudolfa Mertlíka.

- Prváci až piatáci v **Základnej škole a materskej škole Vacov** najskôr aktívne pracovali s rozmanitými knihami, v ktorých vystupovali zvieratá, a až potom pristúpili ku kresbe vybraného zvieracieho hrdinu. Prváci sa venovali knihe *Povídání o pejskovi a kočičce* od Josefa Čapka. V druhom a treťom ročníku si každý žiak vybral obľúbenú knihu, ktorú prečítal. Následne rozprával svojim spolužiakom o silných a slabých stránkach daného zvieracieho hrdinu. Štvrtáci si priniesli do školy rozčítané knihy a postupne z nich čítali krátke úryvky. Každý sa snažil vychváliť svoju knihu, aby získal čo najviac záujemcov, ktorí by si ju chceli takisto prečítať. Piatáci pracovali s českou i anglickou verziou knihy *Tuze hladová housenka*. Okrem zoznámenia sa s hlavnou hrdinkou si rozšírili aj anglickú slovnú zásobu.
- V **Základnej škole Hudcova v Brne** sa do projektu zapojili všetci žiaci školy. Zvieracia téma sa im pá-

čila a pri výrobe záložiek si užili veľa zábavy a dozvedeli sa zaujímavé informácie z encyklopédií a z literatúry pre deti a mládež. Medzi ďalšie čitateľské aktivity, ktoré im spestrili vyučovanie a obohatili ich, patrilo napríklad čítanie slovenských textov, výslovnosť slovenských názvov zvierat, hry s názvami zvierat vystupujúcich v knihách a filmoch a živé zvieracie pexeso. Záložky od slovenských kamarátov im urobili veľkú radosť a začali ich využívať v čítankách a rozčítaných knihách.

- Školská koordinátorka česko-slovenského projektu v **Gymnázium Tišňov** zorganizovala celé množstvo besied o knihách, histórii rodinných knihovničiek rodičov a prarodičov žiakov. Doplnujúcou úlohou žiakov bolo hľadať vopred určené knihy v rodinných knihovničkách, ako napríklad *Pohádky stříbrného delfína*, *Krysař*, *Pohádky ovčí babičky*, *Z denníku kocoura Modroočka*, *Veselá kniha o malém Krtkovi*, *Bob a Bobek*, *Medvídek Pú*, *O pejskovi a kočičce*, *Bílý tesák*, *Válka s mloky*.

Pozornosť si zaslúžia aj zmysluplné čitateľské akcie, ktoré zorganizovali slovenské školské koordinátorky spolu s kolegami.

- V **Základnej škole s materskou školou Fraňa Madvu v Nitrianskych Sučanoch** sa žiaci v každom ročníku najskôr venovali rozmanitým čitateľ-

ským aktivitám a až potom pristúpili k tvorbe záložiek. Prváci začali v rannom kruhu rozhovormi o svete zvierat, vzťahu detí k zvieratám a o priateľstve človeka a zvierat. Zo svojej triednej knižnice si vybrali dve knihy (*Ako naučiť Eda lietať* a *Blaha Teo*), v ktorých hrdinami boli zvieratká, a tie si počas októbra spolu prečítali. Druháci sa venovali čítaniu príbehov zo *Zlatej zbierky rozprávok* a prezentácii obľúbenej knihy pred spolužiakmi. Tretiaci a štvrtáci si prečítali rôzne knihy o zvieracích hrdinoch. Okrem uvedených čitateľských aktivít realizovali aj *Čítanie starých rodičov*, *Tvorba prediktabilných kníh*, *Jesenné liečivé bylinky*, *Dramatizácia rozprávky O Pampúšikovi*, *Obrázkové čítanie*, *Čitateľský rýchlik*, *skokan*, *mudrc*.

- V **Základnej škole Ladislava Novomeského v Lučenci** žiaci na hodinách výtvarnej výchovy spracovali svoje vlastné námety na základe literárnych motívov z kníh, ktoré väčšinou čítali doma alebo na hodinách čítania a literatúry ako mimočítankové čítanie. Jednou z mnohých čitateľských aktivít, ktorú zrealizovali ako súčasť česko-slovenského projektu, bolo *Čítanie so starou mamou*, ktorá tretiakom čítala knihu o zvieratkách. Táto čitateľská aktivita je vždy spojená s októbrom ako Mesiacom úcty k starším a príchodom starej mamy (jedného zo žiakov) do školy, aby prečítala knihy spolužiakom.
- Na začiatku realizácie česko-slovenského projektu všetci žiaci **Základnej školy s materskou školou v Šarovciach** postupne navštevovali školskú knižnicu, v ktorej starší žiaci čítali rozprávky mladším, rozprávali sa o hlavných zvieracích hrdinoch, ich vlastnostiach či správnosti konania. Potom si žiaci vybrali na záložku jedného zvieracieho hrdinu alebo celú skupinku zvieracích hrdinov. Starší žiaci tvorili záložky na hodinách výtvarnej výchovy, pracovnom vyučovaní a krúžku *Šikovníci*. Mladší žiaci sa im venovali v školskom klube.
- Žiaci v **Základnej škole v Lieskovci** sa pri tvorbe záložiek inšpirovali príbehmi o zvieratkách, ktoré už poznali alebo si o nich prečítali v rozprávkach a bájkach. Aktívne sa zúčastnili besedy a literárneho kvízu o zvieracích hrdinoch, rozprávkach a autoroch rozprávok. Starší žiaci čítali mladším žiakom bájky a vysvetľovali im ponaučenia, ktoré z nich vyplynuli. Literárne motívy z prečítaných kníh zachytili na záložkách a prostredníctvom kreslených ilustrácií aj na projektových plagátoch o zvieracích hrdinoch.
- V **Základnej škole s materskou školou v Želovciach** sa žiaci na základe realizovanej ankety Žiackeho

školského parlamentu zhodli na tom, že inšpiráciou pri tvorbe záložiek budú príbehy podľa ich vlastného výberu z rôznych literárnych žánrov. V rámci čitateľských aktivít napríklad vytvárali takzvaný *Knižný inšpiromat*, starší žiaci čítali mladším žiakom, hrali sa hry *Čítaj ako...* a *Chcel by som byť touto komiksovou postavou*, dramatizovali zvieracie rozprávky a besedovali o prečítaných knihách. V septembri a októbri často navštevovali školskú knižnicu.

- Česko-slovenský projekt svojím kreatívnym zameraním na podporu čítania a vytvárania priateľstva medzi českými a slovenskými rovesníkmi oslovil najmä druhákov, štvrtákov a šiestakov na **Základnej škole na Odborárskej ulici v Novom Meste nad Váhom**. Popri tvorbe záložiek organizovali v každej triede rôzne pútavé aktivity, ktoré sprevádzalo čítanie kníh. Druháci si vybrali tému priateľstva zvieratka a človeka, ktorá je zároveň ústrednou témou knihy *Tuláčik a Klára*. Na umocnenie vybranej témy zorganizovali dve návštevy. Prvou návštevou bol vlčiak Ben, ktorého priviedla do triedy ich spolužiačka. Druhou návštevou bola stará mama jedného zo spolužiakov, ktorá prečítala niekoľko príbehov o *Tuláčikovi* a úryvok z bábkovej hry *Adamko v ríši chrobáčikov*. V krátkej bábkovej hre predstavila aj bábkky marionety z Divadielka Galéria v Novom Meste nad Váhom. Štvrtáci sa venovali bájkam a bájkarom, opakovali si priamu reč, v českom jazyku si vypočuli bájku *Havran a líška* a porovnávali texty oboch bájok. Niektorí z nich navštívili Divadlo Jána Palárika v Trnave a pozreli si inscenáciu *Veľryba Gréta*. Šiestaci pracovali s rôznymi knihami podľa vlastného výberu. Pri výbere hlavnej postavy zvieratka riešili literárne otázky a venovali sa opisom hlavných postáv – zvieracím hrdinom. Počas *Týždňa česko-slovenskej vzájomnosti* dokonca napísali spoločný list českým kamarátom a pribalili k nemu perá a školské vrecúška, ktoré im daroval primátor mesta na upevnenie priateľstva.
- V **Základnej škole v Zákopčí** pred samotnou výrobou záložiek v školskej knižnici a v školskom klube detí realizovali čitateľské aktivity spojené s vybraným knižným príbehom. Zorganizovali napríklad divadielko *O troch prasiatkach*, ktoré následne hrali počas celého týždňa, zahrali si hru na rybárov *Zlatá rybka*, pozerali sfilmovanú rozprávku *Lienka Anulienka* a spoločne čítali knihu *Opice z našej police*. Na hodinách čítania sa rozprávali o jednotlivých literárnych motívoch a o tom, prečo si ich zvolili na záložky.

- Žiaci z 1. až 5. ročníka zo **Základnej školy s materskou školou v Lazanoch** sa opäť s veľkou radosťou zapojili do tohto pre nich úžasného česko-slovenského projektu. Tešili sa z vyhlásenej témy a z bohatých inšpirácií pri výbere literárnych motívov na záložky. Okrem tvorby záložiek, ktorým sa venovali na hodinách výtvarnej výchovy, mal každý ročník aj ďalšiu doplnujúcu tvorivú čitateľskú aktivitu. Prváci si prečítali rozprávku o *Červenej čiapočke* a k nej si vytvorili „lapbook“. Druháci si svojich zvieracích kamarátov našli v knihe *O psíkovi a mačičke*. Tretiaci spoločne napísali príbeh *O škaredom káčatku* a celú tvorivú aktivitu ešte doplnili súťažou v skladaní puzzle. Štvrtáci si svoje čitateľské schopnosti overili v čitateľskom maratóne. Venovali sa aj vlastnej tvorbe – písaniu príbehov o zvieratkách. Starší žiaci si pripravili pre mladších žiakov literárnu súťaž *Z rozprávky do rozprávky*. Úlohou súťažiacich bolo uhádnuť názov rozprávky.

ZÁLOŽKA ŽIAKA ZÁKLADNEJ ŠKOLY
S MATERSKOU ŠKOLOU V ŽELOVCIACH

ZÁLOŽKY ŽIAKOV ZÁKLADNEJ ŠKOLY
S MATERSKOU ŠKOLOU V MÚTNOM

Do obálky k záložkám pribalili školskí koordinátori stručný opis čitateľských aktivít, fotografie z priebehu česko-slovenského projektu, rozprávky, populárno-náučnú literatúru, magnetky s obrázkami výtvarných prác žiakov, regionálnu tlač, pexeso, maľovanky, hračky, reklamné predmety, pohľadnice, brožúrky a mapy regiónov, voňavé mydielka, ktoré žiaci vyrobili na krúžku, voňavé medovníčky upečené s vychovateľkami, školské časopisy, kľúčanky, fotografie z realizácie česko-slovenského projektu a vlastnoručne písané listy žiakmi pre kamarátov z pridelennej partnerskej školy.

Okrem čitateľských aktivít realizovali aj výstavky záložiek v jednotlivých triedach alebo v školských aulách a vystavovali fotografie z tvorby záložiek. Najkrajšie záložky spolu s krátkymi správami uverejnili na webových sídlach svojich škôl.

Školská koordinátorka z **Fakultnej základnej školy Pedagogickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe** v hodnotení napísala: „*Tento česko-slovenský projekt je krásnym dôkazom toho, že vzdelávanie nie je len o odovzdávaní vedomostí, ale takisto o budovaní vzťahov, vzájomnom porozumení a posilňovaní priateľstva medzi národmi, ktoré spája bohatá spoločná história. Zapojenie do výmeny záložiek nebolo len*

zábavnou aktivitou, ale tiež príležitosťou, ako v žiakoch vzbudiť záujem o čítanie, tvorivosť a kultúrne poznávanie.“

CELOSLOVENSKÝ PROJEKT ZÁLOŽKA DO KNIHY SPÁJA SLOVENSKÉ ŠKOLY

Druhým čitateľským projektom bol 12. ročník celoslovenského projektu *Záložka do knihy spája slovenské školy*. Národný inštitút vzdelávania a mládeže ho vyhlásil pri príležitosti **Medzinárodného mesiaca školských knižníc** s cieľom nadviazať kontakty medzi slovenskými strednými školami a podporiť čítanie prostredníctvom výmeny záložiek do kníh, ktoré stredoškólači mohli vyrobiť ľubovoľnou technikou na tému *Prečo je toto moja najobľúbenejšia kniha?* Výmenou záložiek mohli stredné školy nadviazať na vzájomnú spoluprácu, priateľské kontakty a spoznávať život žiakov v rôznych kútoch Slovenska. Rovnako bolo stredoškólakom umožnené, aby sa zážitkovým spôsobom oboznámili s literárnymi preferenciami svojich rovesníkov z pridelených partnerských škôl.

Stredné školy, ktoré sa zúčastnili celoslovenského projektu, vyplnili do 30. septembra 2024 elektronickú prihlášku, ktorá bola zverejnená na webovom sídle Národného inštitútu vzdelávania a mládeže. Následne bolo zo **176 stredných škôl** s celkovým počtom **11 263 žiakov** vytvorených 88 partnerských dvojíc, ktorým boli 3. októbra 2024 zaslané kontaktné údaje spolu s podrobnými doplňujúcimi informáciami o realizácii celoslovenského projektu a jeho ukončení 31. októbra 2024.

Do celoslovenského projektu sa s veľkým nadšením zapojili najmä žiaci prvých, druhých a tretích ročníkov zo všetkých študijných a učebných odborov. V triedach prevládala skvelá zábava a výborná pracovná klíma. Tvorivej výrobe záložiek predchádzali početné diskusie o knihách, ktoré žiaci majú najradšej, prezentovanie ich obľúbených literárnych diel a vymenovanie dôvodov, prečo rovesníkovi odporúčajú prečítať si danú knihu. Stredoškólači najviac obľubujú ľúbostné, dievčenské, historické či životopisné romány, detektívky, sci-fi, fantasy literatúru, ako aj klasickú slovenskú a svetovú literatúru. Medzi najčastejšie zobrazované literárne diela na záložkách patri-

li *Harry Potter*, *Malý princ*, *Alica v krajine zázrakov*, *Peter Pan*, *Robinson Crusoe*, *Hamlet*, *Anna Karenina*, *Hercule Poirot*, *Sherlock Holmes*, *Watson* či *Columbo*. Stredoškólači sa snažili vytvoriť také záložky, ktoré by podľa zobrazenej ilustrácie bolo možné priradiť ku konkrétnemu literárnemu dielu. Mnohí na zadnú stranu záložky napísali svoje poštové a mailové adresy alebo kontakty na sociálne siete, aby mohli medzi sebou prehlbovať priateľské vzťahy aj po ukončení daného ročníka celoslovenského projektu.

Kreatívny, zábavný a originálny prístup k zmysluplnému napĺňaniu poslania celoslovenského projektu môžeme ilustrovať na nasledujúcich príkladoch.

- Na hodinách literatúry v **Strednej odbornej škole dopravy a služieb v Nových Zámkoch** žiaci zorganizovali zaujímavú burzu kníh, ktorá pozostávala z výstavy prečítaných kníh, prednášok o obsahu kníh a krátkych životopisov autorov. Na prednáškach odzneli dôvody, prečo je v súčasnosti čítanie kníh dôležité, ale aj možné spôsoby obohacovania duševného zdravia prostredníctvom kníh. Nechýbalo ani čítanie z kníh a citovanie najkrajších myšlienok, ktoré žiakov v obľúbených knihách zaujali.
- V **Obchodnej akadémii v Považskej Bystrici** si žiaci na hodinu slovenského jazyka a literatúry pripravili prezentácie o ich obľúbených autoroch a dielach. Žiaci prvého ročníka spoločne navštívili aj Považskú knižnicu. Najkrajšie záložky vystavili na nástenkách v chodbách školy. Tvorcov najkrajších záložiek školská koordinátorka odmenila sladkosťami.
- Školská koordinátorka v **Strednej zdravotníckej škole v Trnave**, ktorá je zároveň školskou knihovničkou, ešte v septembri rozoslala všetkým žiakom a učiteľom spolu s výzvou uvedeného celoslovenského projektu aj zoznam s knižničnými novinkami. Jej snahou bolo motivovať žiakov k väčšiemu záujmu o čítanie.
- V **Spojenej škole v Nižnej** prebiehali čitateľské aktivity v triedach. Žiaci priniesli svoje obľúbené knihy a najprv spoločne debatovali o tom, prečo ich práve tieto knihy oslovili. Potom sa rozprávali o inšpirujúcich postavách, napínavých alebo vtipných pasážach, a v niektorých prípadoch aj o filozofických alebo morálnych otázkach, ktoré knihy otvárajú. Podnetné diskusie otvorili najmä diela *Zločin a trest* a *Premena*.
- Sprievodným programom výroby záložiek boli v **Gymnáziu Janka Kráľa v Zlatých Moravciach** rôzne hravé aktivity zamerané na podporu kreatívneho čítania. Jednou z nich bolo aj hlasovanie

- Žiaci španielskeho odboru z **Gymnázia Mikuláša Kováča v Banskej Bystrici** vystúpili na XXVI. ročníku festivalu *Literárna Banská Bystrica* s autorským divadlom od Josého Alonsa de Santosa *Bajarse al moro*. Na festivale sa prezentovali aj žiaci čínskeho odboru štúdia s pásmom *Roman-tika v čínskej poézii*.

- Stredné školy si záložky vymenili formou poštového balíka, do ktorého pribalili aj školské tričká, ceruzky a perá. Nechýbali ani bulletiny s informáciami o svojej škole, letáky s informáciami o študijných odboroch, dĺžke a možnosti štúdia, ako aj školské časopisy, sladkosti a rôzne ďalšie darčkové predmety. Zo všetkých si v triedach alebo v aulách škôl urobili výstavky a uverejnili ich na školských webových sídlach.

FRANZ KAFKA
METAMORPHOSIS

"HOW ABOUT IF I SLEEP A LITTLE BIT LONGER
AND FORGET ALL THIS BORSERSE."

Výber z dobrovoľných hodnotení oboch projektov českými a slovenskými školskými koordinátormi spolu s fotografiami najkrajších záložiek je dostupný na webovom sídle Národného inštitútu vzdelávania a mládeže v časti *Knižnica*, sekcia *Školské knižnice*, záložka *Projekty na podporu čítania* (<https://nivam.sk/kniznica/skolske-kniznice/celoslovensky-projekt-pre-stredne-skoly-zalozka-do-knihy-spaja-slovenske-skoly/>).

CELOSLOVENSKÝ PROJEKT NAJZAUJÍMAVEJŠIE PODUJATIE ŠKOLSKEJ KNIŽNICE

Národný inštitút vzdelávania a mládeže spustil 4. septembra 2024 tretí čitateľský projekt určený školským knižniciam. Hlavným cieľom jubilejného **20. ročníka celoslovenského projektu Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice**, vyhláseného pri príležitosti Medzinárodného dňa školských knižníc 28. októbra 2024, bolo zábavnými formami práce s knihou, poskytnutím atraktívnych informačných zdrojov a rozvíjaním medzipredmetových vzťahov tvorivými vyučovacími metódami v príjemnom prostredí

podporiť v žiakoch pozitívny a trvalý vzťah k školskej knižnici, ku knihám a aktívnemu čítaniu. Ďalším zámerom bola podpora čítania ako národného zvyku a budovanie spoločenstiev čitateľov v školských komunitách.

Do celoslovenského projektu sa prihlásilo 198 školských knižníc v základných a stredných školách. Samotnú oslavu pritom zorganizovalo v predpísaný deň **177 školských knižníc s celkovým počtom 29 433 účastníkov podujatí**. Odborná komisia hodnotila podujatia v troch kategóriách. V prvej kategórii posudzovala, či bolo podujatie v súlade s vyhlásenou témou *Školská knižnica – priestor pre zábavné a aktívne učenie*. V druhej kategórii hodnotila originalitu a vtipnosť realizovaného podujatia. V poslednej kategórii sa zamerala na formálnu úroveň opisu podujatia z hľadiska úplnosti povinných údajov.

Prvým siedmim víťazom celoslovenského projektu venoval Národný inštitút vzdelávania a mládeže **darčekové knižné poukážky v celkovej sume 2 000 €**. Školské knižnice si následne podľa vlastných akvizíčných požiadaviek vybrali knihy do ich knižničných fondov. Partneri celoslovenského projektu venovali ďalším štyrom školským knižniciam **knižné dary v celkovej sume 460 €**.

Absolútnym víťazom celoslovenského projektu sa stala **Školská knižnica Základnej školy s materskou školou v Krasňanoch**, ktorá zorganizovala podujatie *V krajine rozprávok*. Všetky originálne, zábavné a tvorivé čitateľské aktivity zamerané na poznávanie vtáčikov, húb, zvierat, rastlín a ostatných krás Slovenska s využívaním kníh z krásnej a odbornej literatúry usmerňovala školská knihovníčka v úlohe *Červenej čiapočky*. Žiaci spoločne s triednymi učiteľmi pracovali pod jej vedením napríklad v týchto čitateľských aktivitách: *Červená čiapočka a vtáčiky*, *Červená čiapočka a huby*, *Červená čiapočka a zvieratá*, *Červená čiapočka a rastliny*, *Červená čiapočka a krásy Slovenska*.

Žiak Pavol z 3. ročníka vo svojom hodnotení podujatia napísal: „Páčilo sa mi, ako sme robili projekty o chránených rastlinách, čítali si v školskej knižnici rozprávku o Červenej čiapočke a zahrali si divadielko.“

Na druhom mieste sa umiestnila **Školská knižnica Spojenej školy v Kysaku** s podujatím *V krajine vychádzajúceho slnka*. Hlavnou témou pozoruhodného a poučného podujatia, v ktorom sa vzájomne prepoili medzipredmetové vzťahy medzi literatúrou, geogra-

fiou, biológiou, výtvarnou, technickou a hudobnou výchovou, bolo cestovanie s ježkom Feškom – literárnou postavou z knihy *Neuveriteľné dobrodružstvá ježka Feška* – a poznávanie Japonska, jeho kultúry a zaujímavostí prostredníctvom kreatívnych čitateľských aktivít. Žiaci čítali japonské komiksy (mangy), pozerali japonské animované filmy (anime), písali japonské básne (haiku), vyrábali bonsaje, ikebany, vejáre a zúčastnili sa karaoke show.

Žiačka Eva o tomto podujatí povedala: „*Bolo to úžasné, zaujímavé a náučné. Milujem Japonsko a jeho kultúru.*“

Z tretieho miesta sa tešila **Školská knižnica Základnej školy s materskou školou v Ľubotíne**, ktorá zorganizovala podujatie *Keď školská knižnica oživa*. Jadro podujatia tvorilo pútavé a pozoruhodné divadelné predstavenie *Veľkí – malí herci*, v rámci ktorého sa účinkujúci žiaci zamerali na prezentáciu rôznych vtipných, smutných až filozoficky ladených príbehov v rozprávkach *Ťahal dedko repku* a *Dievčatko so zápalkami*, v balade *Zuzanka Hraškovie*, v ikonickej novele *Malý princ*, v modernom príbehu *Poškoláci* a v klasickej tragédii *Rómeo a Júlia*. Na divadelné predstavenie nadväzovala živá diskusia s účinkujúcimi, voľné ilustrovanie dramatizovaných príbehov a riešenie tematického literárneho kvízu.

Žiak Alex z 8. ročníka o podujatí napísal: „*Bola to pre mňa nová skúsenosť. Som rád, že som sa mohol podujatia zúčastniť. Dúfam, že sa z toho stane tradícia.*“

Štvrté miesto získala **Školská knižnica Základnej školy s materskou školou Jána Bakossa v Banskej Bystrici**, ktorá zorganizovala podujatie *S Ferdom Mravcom aktívne a zábavne*. Postavu Ferda Mravca stvárnil herec zo Štátnej opery v Banskej Bystrici. Pod jeho vedením žiaci pracovali v sekciách *S Ferdom v školskej knižnici*, *S Ferdom na mravenisku*, *S Ferdom v dielni*, *S Ferdom v nahrávacom štúdiu*, *S Ferdom v divadle* alebo *S Ferdom v telocvični*. V jednotlivých sekciách žiaci riešili rôzne zábavné úlohy, precvičili si vedomosti v literárnom kvíze a tvorili projekty tematicky zamerané na obsah knihy *Ferdo Mravec* od Ondreja Sekoru. Pri vyhľadávaní niektorých špecifických informácií využívali knihy zo školskej knižnice a z odborných kabinetov.

Svoje pocity z podujatia vtipne opísala žiačka Michaela zo 6. ročníka: „*Bola to zábava. Najviac sa mi páčilo, že sme vytvorili obrovské mravenisko a každý z nás naň dal tri odtlačky prstov a tak vytvoril mravčeka. Celý deň sme pracovali ako usilovné*

mravčeka. Pracovali sme s rôznymi knihami a učenie bolo iné ako inokedy. Bolo hravé a ešte aj Saša, čo nikdy nezdvihne ruku, sa aktívne zapájala do všetkých aktivít.“

Piate miesto obsadila **Školská knižnica Obchodnej akadémie v Martine**. Školská knihovníčka v spolupráci so svojim kolegom slovenčinárom zorganizovala pre všetkých žiakov školy podujatie *Školská knižnica nás baví*. V priestoroch školskej knižnice a počas vyučovacích hodín slovenského jazyka a literatúry sa žiaci aktívne zapájali do troch inšpiratívnych čitateľských aktivít *Dotvorte príbeh podľa naznačeného obsahu*, *Vytvorte kaligram alebo dadaistickú báseň* či *Detektív v školskej knižnici*. Podujatie bolo ukončené besedou s bývalou učiteľkou, ktorá inovatívnym spôsobom oživila knižničný fond a skvalitnila poskytovanie knižnično-informačných služieb. V priebehu oslavy Medzinárodného dňa školských knižníc žiaci dávali kartičky so svojimi odporúčaniami na čítanie na takzvaný Strom poznania. Žiačka zo 4. ročníka sa spontánne vyjadrila o podujatí: „*Mňa to veľmi bavilo, nielenže to bolo spravené zábavnou formou, ale ešte to bolo aj poučné. Veľmi sa mi páčila aktivita, keď sme mali hľadať knihy v školskej knižnici. Bola zábavná a navyše nás aj učila čítať s porozumením. Pomohla nám hravou formou zopakovať si aj staré učivo.*“

Na šiestom mieste skončila **Školská knižnica Spojenej školy na ulici J. Fabiniho v Spišskej Novej Vsi**, ktorá zorganizovala celodenné podujatie *Deti sveta*. Žiaci, učitelia a ich asistenti tak zábavnou a hravou formou „navštevovali“ všetky kontinenty sveta. Prostredníctvom powerpointových prezentácií, básničiek, obrázkov s najznámejšími rozprávkovými hrdinami z celého sveta a spevu obľúbených národných pesničiek sa dozvedeli o najznámejších spisovateľoch, jazyku, kultúre, histórii a výnimočných zaujímavostiach jednotlivých svetadielov. Informácie pri príprave podujatia čerpali z knižničného fondu svojej školskej knižnice.

Najatraktívnejšie knižné tituly využili aj počas jeho priebehu. Sofinka zo špeciálnej triedy vo svojom hodnotení uviedla: „*Predstavenie Japonska ma milo prekvapilo. Zaujímavé boli paličky. Ja by som s nimi nevedela jest.*“

Siedme miesto bolo udelené **Školskej knižnici Základnej školy s materskou školou v Papradne**, ktorá zorganizovala podujatie *Školská knižnica – priestor pre zábavné a aktívne učenie formou projektového vy-*

učovania. Žiaci v malých skupinách riešili zábavné a vedomostné úlohy, ktoré boli pre nich pripravené na siedmich stanoviskách. Prvé stanovisko *Panovníci* bolo zamerané na históriu, na druhom stanovisku *Bali* vyhľadávali najzákladnejšie cestovateľské informácie o provincii Indonézie. V rámci tretieho stanoviska *Pokus s červenou kapustou* sa venovali chemickým pokusom a na štvrtom stanovisku *Esenciálne oleje* spoznávali koncentrovanú silu bylín. Piate stanovisko *Anglická knižnica* bolo venované kreatívnej tvorbe v anglickom jazyku, šieste *Výroba papiera* zas samotnému procesu jeho výroby. Na poslednom stanovisku *Školská knižnica* riešili rôzne literárne kvízy a knižné rébusy.

Riaditeľka školy v hodnotení podujatia okrem iného uviedla: „*Tento deň bol krásnou ukážkou, že učenie nemusí byť nudné a školská knižnica nemusí byť miestom, ktoré žiaci obchádzajú, ale práve naopak. Tak ako je to u nás, môže byť miestom, kde žiaci radi strávia čas. O tom je aj moja skúsenosť ako pozorovateľa reakcií žiakov, ktorí hovorili, že to bolo super a kládli otázky, kedy ešte budeme mať takýto deň.*“

Zvláštnu cenu **Klubu mladých čitateľov Albatros** (www.kmc.sk) získala **Školská knižnica Základnej školy na Malinovského ulici v Partizánskom**, a to **knihy v sume 150 €** do jej knižničného fondu. Školská knižnica zorganizovala podujatie *Rozprávka o dvoch grošoch*, do ktorého aktívne zapojila predškolákov, žiakov, rodičov a starých rodičov žiakov a gymnazistov. Žiaci si napríklad pripravili divadelné predstavenia na motívy klasických i moderných rozprávok, čítali bájky, hrali živé pexeso, tvorili vlastné rozprávky, kreslili zvieracích literárnych hrdinov, spievali ľudové pesničky a rozprávali sa o obľúbených knihách. Gymnazisti vystúpili s krátkym programom o štúrovcoch a ženách v národnom hnutí. Starí rodičia rozprávali o svojom detstve a obľúbených rozprávkach. Podujatie bolo ukončené písaním citátov na chodníky v okolí školy.

Žiak Matúš z 8. ročníka o podujatí napísal: „*Mne sa oslava Medzinárodného dňa školských knižníc veľmi páčila. Bolo pekné vidieť, ako naše divadielko mladších žiakov zaujalo. Program bol skvelý a dobre zorganizovaný. Dúfam, že sa ešte zopakuje. Ďakujem všetkým spoluorganizátorom. Som rád, že sme to úspešne zvládli.*“

Zvláštnu cenu **Vydavateľstva Tatran** (www.slovtatran.sk) získala **Školská knižnica Základnej školy s materskou školou vo Vlčanoch**, ktorá sa

umiestnila ako druhá základná škola mimo poradia víťazov, a to **knihy v hodnote 150 €** do jej knižničného fondu. Školská knižnica zorganizovala podujatie *Poklady školskej knižnice* formou skupinových prác žiakov, ktorí sa hrali na lovcov knižných pokladov, novinárov kladúcich originálne otázky spisovateľom, ilustrátorov snažiacich sa kresbou zachytiť literárne motívy z vypočutého textu, hercov malých divadelných foriem, riešiteľov knižných hádaniek a rébusov a znalcov využívania knižnično-informačných služieb vlastnej školskej knižnice.

Žiačka Barborka z 2. stupňa vo svojom hodnotení uviedla: „*Dnešok hodnotím pozitívne. Bola zábava. Získala som aj nejaké ďalšie informácie o obľúbenom spisovateľovi. Páčilo sa mi, že sme spolupracovali pri všetkých čitateľských aktivitách.*“

Zvláštnu cenu **Knižnej edície pre malých čitateľov Stonožka** (www.stonozka.sk) získala **Školská knižnica Súkromnej základnej školy s materskou školou DSA v Lučenci**, ktorá sa umiestnila ako tretia základná škola mimo poradia víťazov, a to **knihy v hodnote 80 €** do jej knižničného fondu. Školská knižnica zorganizovala podujatie *Zábavné a aktívne učenie v školskej knižnici*. Všetky pútavé a zábavné čitateľské aktivity boli realizované počas vyučovacích hodín v triedach a v školskej knižnici. Najmenší žiaci napríklad zaznamenávali nápady a asociácie vyvolané obrázkom farebného stromu. Starší žiaci riešili úsmevné úlohy vyplývajúce z obsahu knihy *Zvieratko pre Tadeáša*, venovali sa vlastnej literárnej tvorbe, pripravovali divadelné predstavenie na tému Veľkej Moravy, tvorili komiksy na tému Veľkej francúzskej revolúcie a riešili kvízové otázky, ktoré boli spojené s nahrávkami zvukov zvierat.

Žiačka Lara z 2. stupňa priebeh podujatia komentovala nasledovne: „*Prostredie školskej knižnice pôsobí na žiaka tak, že ani nemá pocit, že sa niečo učí. Je to oveľa zábavnejšie ako v triede a, samozrejme, aj tvorivejšie.*“

Zvláštnu cenu **Knižnej edície pre mladých čitateľov YOLI** (www.yoli.sk) získala **Školská knižnica Strednej odbornej školy obchodu a služieb v Galante**, ktorá sa umiestnila ako prvá stredná škola mimo poradia víťazov, a to **knihy v hodnote 80 €** do jej knižničného fondu. Školská knižnica zorganizovala podujatie *Cesta okolo sveta* formou zážitkového vyučovania s využitím tradičných aj elektronických informačných zdrojov. Každá skupina

žiacov pripravovala prezentáciu o jednom svetadieli pomocou rôznych inšpiratívnych čitateľských aktivít. Napríklad prezentáciu svetadiela **Európa** urobili maturanti, ktorí pripravili interpretáciu báje *Eros a Psyché* a vyhotovili plagáty s významnými osobnosťami Slovenskej republiky. Na prezentáciu svetadiela **Afrika** sa podujali tretiaci, ktorí s využitím encyklopédií zo školskej knižnice vyhotovili reálnu mapu Afriky a zverejnili najdôležitejšie informácie o jednotlivých štátoch práve z tohto svetadiela. Svetadielu **Amerika** sa venovali dva tímy, pričom jeden spracoval životopisy najznámejších raperov a hercov a druhý tím sa venoval problematike živelných pohrôm, jedlám, geografii či odovzdávaniu Oscarov. Ďalším dvom svetadielom **Ázii** a **Austrálii** sa venovali prváci, ktorí odprezentovali ázijskú kultúru a náboženstvo a austrálsky šport a svet zvierat.

Maturantka Jessica o celodennom podujatí napísala: „*Moje štúdium sa na tejto škole pomaly končí a oslavy Medzinárodného dňa školských knižníc mi budú chýbať. Naše učiteľky vždy vymysleli kreatívne projektové úlohy, ktoré nás obohatili. Aj vedomosti z dnešnej oslavy využijujem na maturitnej skúške.*“

ZÁVER

Na základe uvedeného môžeme konštatovať, že čitateľské projekty *Záložka do knihy spája školy*, *Záložka do knihy spája slovenské školy* a *Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice* aktívnym a inšpirujúcim spôsobom podporujú vzťah k čítaniu pre radosť a potešenie, ale aj k čítaniu z vlastnej vôle, vo voľnom čase a k neštruktúrovanému čítaniu. Ukazuje sa, že prostredníctvom čítania je možné meniť triedy a školy na miesta, ktoré inšpirujú čítať a pomáhať všetkým žiakom bez ohľadu na to, či pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo sú zdravotne znevýhodnení.

Úprimný obdiv, hlboká úcta a veľká vďaka patrí všetkým českým a slovenským pedagogickým zamestnancom, vychovávateľom a slovenským školským knihovníkom, ktorí považujú čítanie za skutočnú hodnotu, a (nielen) preto vytrvalo vytvárajú príležitosti pre každého žiaka s cieľom rozvíjať sociálne a komunikačné zručnosti, emocionálnu inteligenciu, kreativitu a schopnosť učiť sa. Taktiež im patrí poďakovanie za to, že vytvárajú bezpečný priestor na priebeh čitateľských aktivít, ale aj za to, že neustálou inšpiráciou a vedomosťami sa snažia zviditeľniť talenty žiakov, podporiť vzájomnú priateľskú súdržnosť v triede a v škole a zároveň si užívať spoločnú zábavu.

TIP REDAKCIE

Čitateľským aktivitám školských knižníc sa na stránkach časopisu *Knižnica* dlhodobo venuje meto-
dička pre školské knižnice **Mgr. Rozália Cenigová**. Jej príspevky každoročne slúžia ako cenný zdroj inšpirácie pre mnohé knižnice. Veríme, že inšpiratívne budú pre vás aj čitateľské aktivity realizované v rokoch **2023, 2022 a 2021**.

